VERANTWOORDING

HOOFDSTUK 2 is eerder verschenen in: *Opmaat van een nieuwe eeuw. Hoofdstukken uit het Nederlandse fin de siècle.* Paul Brill (red.) (Amsterdam 1995) 133-156

HOOFDSTUK 3 is, in gewijzigde vorm, eerder verschenen in *Tekens en Teksten. Cultuur, communicatie en maatschappelijke veranderingen vanaf de late middeleeuwen.* Henk Kleijer, Ad Knotter en Frank van Vree (red.) (Amsterdam 1992) 223-235

HOOFDSTUK 4 is, in verkorte vorm, eerder verschenen in: *de Volkskrant*, 24 december 1994, Vervolg, 5.

HOOFDSTUK 5 is eerder verschenen in: '*Een dure verplichting en een kostelijk voorrecht' Dr. L. de Jong en zijn Geschiedwerk.* Madelon de Keizer (red.) ('s-Gravenhage 1995) 145-175

HOOFDSUK 6 is een verkorte versie van het gelijknamige artikel in *Omroep in Nederland. Vijfenzeventig jaar medium en maatschappij, 1919-1994.* Huub Wijfjes en Eric Smulders (red.) (Zwolle 1994) 138-175

HOOFDSTUK 7 is gebaseerd op artikelen in: *Oppossum, Tijdschrift voor Historische en Kunstwetenschappen.* Jaargang 3, nummer 8, 1993, 37-43, jaargang 3, nummer 10, 1993, 5-11 en *de Volkskrant*, 2 oktober 1993, Vervolg, 1-2.

HOOFDSTUK 8 is eerder gepubliceerd in: *De koude oorlog. Maatschappij en Krijgsmacht in de jaren '50.* J. Hoffenaar en G. Teitler (red.) ('s-Gravenhage 1992) 41-53

HOOFDSTUK 9 werd als relatiegeschenk uitgegeven door Vuga Uitgeverij ('s-Gravenhage 1994)

HOOFDSTUK 10 is eerder gepubliceerd in: *Waar de blanke top der duinen en andere vaderlandse herinneringen.* N.C.F. van Sas (red.) Amsterdam/Antwerpen 1995) 91-105

HOOFDSTUK 11 is als oratie uitgesproken op 29 november 1990 in het Groot Auditorium van de Erasmus Universiteit. In 1990 verscheen een uitvoerige versie bij Uitgeverij Jan Mets